

Sygn. akt VI U 155/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2013 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

sprawy ze skargi A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 stycznia 2012 r. (sygn. akt VI U 3594/11), wydanego w sprawie z odwołania A. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 28 września 2011 r.

znak(...)

o wypłatę wstrzymanej emerytury

I zmienia zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 17 stycznia 2012 r. oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 28 września 2011 r. w ten sposób, że zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do wypłaty ubezpieczonemu A. K. wstrzymanej emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.,

II uchyla zaskarżony wyrok i umarza postępowanie w zakresie wstrzymanej emerytury w pozostałej części,

III przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B., zgłoszony w skardze o wznowienie postępowania, wniosek ubezpieczonego A. K. o przyznanie odsetek za opóźnienie za okres wstrzymania emerytury.

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 września 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wstrzymał od dnia 1 października 2011 roku wypłatę emerytury ubezpieczonego A. K. z uwagi na fakt, iż ubezpieczony nie rozwiązał stosunku pracy. Powyższa decyzja została wydana w oparciu o przepis art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku nr 153, poz. 1227) zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis ten został dodany przez art. 6 pkt.2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) i obowiązuje od dnia 1 stycznia 2011 roku natomiast w stosunku do emerytur

przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy, przepis ten stosuje się – zgodnie z art. 28 w/w ustawy- od dnia 1 października 2011 roku.

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2012 roku Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wydanym w sprawie VIU 3594/11 oddalił odwołanie ubezpieczonego, powyższy wyrok uprawomocnił się w dniu 8 lutego 2012 roku.

W dniu 7 stycznia 2013 roku ubezpieczony wniósł do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy skargę o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem tego Sądu, powołując się na dyspozycję art. 401¹ k.p.c.

Jako podstawę wznowienia odwołujący wskazał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, którym stwierdzono niekonstytucyjność art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Skarżący wywodził, że wyrok Sądu Okręgowego został oparty na normie prawnej uznanej za niezgodną z Konstytucją, toteż zachodzi podstawa do wznowienia postępowania. W konsekwencji podnoszonych wywodów odwołujący zażądał zmiany zaskarżonego wyroku i wypłaty zaległych świadczeń emerytalnych od dnia 1 października 2011 roku wraz z odsetkami.

Pozwany organ rentowy wskazał, iż Trybunał Konstytucyjny w wydanym orzeczeniu nie wskazał wstecznej daty utraty mocy prawnej obowiązywania kwestionowanego przepisu, wobec czego zdaniem skarżącego wiążąca jest data ogłoszenia orzeczenia.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Warunkiem dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania jest spełnienie wymagań określonych w art. 410 § 1 k.p.c., tj. zachowanie terminu do jej wniesienia oraz oparcie skargi na ustawowej podstawie wznowienia.

Oba wymienione warunki zostały w niniejszej sprawie spełnione. Skarga została wniesiona w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 407 § 2 k.p.c. Jednocześnie podstawą wznowienia jest wyrok Trybunału z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, który uznał art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za niekonstytucyjny.

Na podstawie tego przepisu organ rentowy decyzją z dnia 28 września 2011 wstrzymał ubezpieczonemu z dniem 1 października 2011 r. wypłatę emerytury, gdyż ubezpieczony kontynuował zatrudnienie.

Zgodnie z art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, co oznacza, że wiążą one wszystkich adresatów, nie wyłączając sądów, a zatem winny być przez nie respektowane. W doktrynie i orzecznictwie odnośnie skutków wyroków Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się ich zróżnicowanie zależnie od treści orzeczenia. Przede wszystkim skuteczność czasową swoich orzeczeń może określać Trybunał i wtedy orzeczenie wywołuje skutek od tej daty. Jednak zdecydowana większość orzeczeń, w tym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. dotyczący konstytucyjności art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, nie zawiera stanowiska dotyczącego ich skuteczności czasowej, dlatego też należy rozstrzygnąć, jaki jest skutek takich orzeczeń. Zauważyć należy, że w doktrynie trwa spór, czy orzeczenia Trybunału są skuteczne ex nunc, czyli, że działają dopiero od opublikowania sentencji orzeczenia w Dzienniku Ustaw,

czy też *ex tunc*, co oznacza, że orzeczenie Trybunału ma skutek wsteczny, czyli usuwa zakwestionowaną normę prawną od chwili jej wejścia do systemu prawnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że orzeczenia Trybunału są skuteczne *ex tunc*. W wyroku z dnia 20 maja 2008 r. I CSK 379/08 (OSNC 2009/12/172) Sąd Najwyższy stwierdził, że problem skuteczności orzeczeń Trybunału należy rozważać na poziomie wykładni funkcjonalnej i w powiązaniu z pozycją ustrojową Trybunału.

Sąd Najwyższy, analizując pozycję ustrojową Trybunału, podkreślił, że jest on "bardziej sądem niż ustawodawcą, w przeciwieństwie bowiem do ustawodawcy nie ma bezpośredniej legitymacji pochodzącej z powszechnych wyborów.

Działanie Trybunału jest rodzajem postępowania sądowego, do którego w sprawach nieuregulowanych stosuje się k.p.c., Trybunał jest sądem prawa, gdyż spór dotyczy samego prawa, a nie interpretacji lub zastosowania. Podstawowe zadanie Trybunału to stwierdzenie niezgodności norm prawnych z normami prawnymi wyższego rzędu w hierarchii źródeł prawa, ma ono charakter ustalający, a nie kształtujący. Trybunał orzeka o niezgodności z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje wcześniej. Z dogmatycznego punktu widzenia chwila badania przez Trybunał wzajemnej relacji norm nie jest istotna, znaczenie ma to, odkąd w systemie prawnym pojawia się norma prawa niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną. Pozwala to przyjąć, że - co do zasady - orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną, są skuteczne *ex tunc*."

Przedstawione stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy podziela w całej rozciągłości, podkreślić również należy, iż podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 16 stycznia 2013 roku (sygn. III AUa 1079/12) który to wyrok zapadł na tle analogicznego stanu faktycznego jak w sprawie niniejszej.

Przy orzeczeniach Trybunału o charakterze kasatoryjnym, czyli orzekającym jak w niniejszym przypadku o niekonstytucyjności zakwestionowanego przepisu, dotychczasowa norma prawna jest ostatecznie eliminowana z systemu prawnego. Skutkiem takiego wyroku Trybunału jest możliwość sanowania rozstrzygnięć zapadłych w postępowaniach między innymi sądowych, co wynika z treści art. 190 ust. 4 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Oceniając skutki wyroku Trybunał wypowiedział się, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285).

Przyjmując, że powyższy wyrok Trybunału wywołuje skutek *ex tunc*, stwierdzić należy, że utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych nim przepisów, nastąpiła od daty ich uchwalenia. W konsekwencji na gruncie tej sprawy zachodziła konieczność ponownego rozpoznania kwestii wypłaty świadczenia emerytalnego należnego odwołującemu,

który objęty jest wymienionym rozstrzygnięciem Trybunału, z odniesieniem się do stanu prawnego, jaki obowiązywał zanim do ustawy o emeryturach i rentach z FUS został dodany art. 103a tej ustawy.

Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylony został z dniem 8 stycznia 2009 r. ust. 2a art. 103 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 37 pkt 5b cyt. ustawy). Przepis ten stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis ten ponownie został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako art. 103a-z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...). Ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane. Z mocy art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) przepis art. 103a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie - poczynając od dnia 1 października 2011 r., dlatego też od tej daty organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytury. Tym samym od tej daty wnioskodawca zachował prawo do wypłaty emerytury.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy na mocy art. 412 § 2 k.p.c. uwzględnił skargę o wznowienie postępowania i zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17 stycznia 2012 roku, sygn. akt VIU 3594/11 i poprzedzającą go decyzję pozwanego organu rentowego zobowiązując pozwanego organu rentowego do wypłaty ubezpieczonemu emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

W punkcie II orzeczenia Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 412§2 kpc uchylił zaskarżony wyrok z dnia 17 stycznia 2012 roku i umorzył postępowanie w zakresie wstrzymanej emerytury w pozostałej części, gdyż decyzją wydaną w dniu 18 stycznia 2013 roku pozwany organ rentowy podjął wypłatę należnej ubezpieczonemu emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. (okoliczność poza sporem).

W punkcie III wyroku na podstawie przepisu art. 477 (10) § 2 kpc żądanie wypłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia Sąd Okręgowy przekazał do rozpoznania pozwanemu organowi rentowemu.

Na oryginalnie właściwy podpis.